

Taqiqot.uz

АНДУМАН | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
ДЕКАБР
№47

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
13-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-13**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-13**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 46-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 декабрь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 13 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиши ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишлиланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илгор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохигда Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази мухаррири

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Муҳаммадхон Ҳамидович «ТИИМСХ»

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдор.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Сахифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов: tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

АРХИТЕКТУРА ВА ДИЗАЙН ЙЎНАЛИШИ РИВОЖЛАНТИРИШ

1. Nurmetova Adolat Kuziboyevna

TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDА MA'NAVIY-AXLOQIY SIFATLARNI
TARBIYALASH YO'LLARI VA USULLARI..... 7

АРХИТЕКТУРА ВА ДИЗАЙН ЙЎНАЛИШИ РИВОЖЛАНТИРИШ

TA’LIM JARAYONIDA O’QUVCHILARDA MA’NAVIY-AXLOQIY SIFATLARNI TARBIYALASH YO’LLARI VA USULLARI

Nurmetova Adolat Kuziboyevna

Xorazm viloyati Shovot tumani

38 – maktab tarbiya fani o’qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada ta’lim jarayonida o’quvchilarda ma’naviy -axloqiy sifatlarni tarbiyalash yo’llari va usullari haqida yoritilgan.

Kalit so’zlar: ijobjiy sifatlar, tarbiya, ma’naviyat, ma’naviy ong.

O’quvchilarda ijobjiy sifatlarni tarbiyalash ularning salbiy xislatlardan holi bo’lishlariga yordam beradi. Bu esa dastlab o’quvchilarga xulq-odob me’yorlari va qoidalarini anglash va shaxs ongini shakllantirishga doir metodlar asosida amalga oshiriladi.

Ma’naviy – axloqiy sifatlarni tarbiyalashda dars jarayonidan unumli foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. O’quv dasturida ko’rsatilgan xalqimizning asrlar davomida yaratgan ma’naviy qadriyatlar, insonlarning muomala madaniyati, ilmning qadri haqidagi va boshqa mavzular ma’naviy axloqiy tarbiyani amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bunday mavzularni o’rganishda o’quvchilarni qiziqtirish va ularni jonli muloqotga undash muhimdir.

Ma’naviy madaniyat bu shaxsning tashqi olam, xolat ichki kayfiyatlar ta’minalash, erkparvarlik orqali qabul qilib olish jarayonidir. Bunda umuminsoniy va milliy qadriyatlar, shaxsning ijtimoiy tuzum to‘g‘risidagi qarashlari ma’naviy madaniyatning negizini tashkil etadi va uning mohiyatini namoyon etuvchi obyekt shaxs hisoblanadi.

Shaxs ma’naviy madaniyatining asosiy manbasi bo’lgan ma’naviy ruhiy qadriyatlar, fan, adabiyot, san’at, maorif, din komil insonni shakllanishida muhim rol o’ynaydi. Ma’naviy madaniyat aqliy, siyosiy, iqtisodiy, xuquqiy, ekologik, estetik, badiiy, diniy madaniyat kabilardan tuzilgandir. Bular ta’lim-tarbiya jarayonida o’quvchi yoki talaba jamiyatning har bir a’zosi ongiga singdiriladi.

Aqliy madaniyat - jamiyat va tabiat qonun qoidalari munosabat; xodisalar va ularning bir - birlari bilan bog’liqligi; insoniyat hayoti, turmush tarzi; jamiyat taraqqiyoti xaqidagi ilmiy bilimlarni o’zlashtirish, yaxlit idrok etish, takrorlash, tasavvur va tafakkur etish xolatlari jarayonida shakllanadi. Aqliy madaniyat ma’naviy madaniyatning boshqa tarkibiy qismlarini shakllantirishda asos bo’lib xizmat qiladi.

Axloqiy madaniyat bu – insonparvarlik, xalollik, tashabbuskorlik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, erksevarlik, faollik, ijodkorlik, xaqiqatgo’ylik, ma’suliyatlilik, saxiylik, kamtarlik, poklik kabi tushunchalar majmuasi bo’lib insonning ko‘p qirrali faoliyati davomida shakllanadi va takomillashadi.

Axloqiy madaniyatning negizini ahloqiy ong tashkil qilib, u vijdon, burch, ma’suliyat, xayo, gurur kabi insonning ichki ruxiy xissiyotiga asoslanadi. Axloqiy madaniyatning asosiy poydevori axloqiy odat bo’lib, u shaxsning aniq maqsadni ko’zlab, doimiy, izchil uyushtirilgan faoliyati, jamiyat a’zolarining o’zaro madaniy munosabatlari, o’zaro ishonchlari, aloqalari zamirida maydonga keladi.

Ma’naviy madaniyatning yana bir mezoni estetik xis bo’lib, u insonni o’rab turgan muxitga munosabatidir. U hayot xaqiqatini o’zlashtirishning ijodiy fikr lash qobiliyatini ta’minalashning asosiy bosqichidir: u insonda ijobjiy maqsadlar paydo bo’lishga xizmat qiladi. Masalan, badiiy kitoblarni o’qishni inson hayoti, turmush tarzi, dunyoqarashiga ta’siri.

Ma’naviy madaniyatning yana bir tarkibiy qismi bo’lgan siyosiy madaniyatsiz ma’naviy qadriyatlarning mohiyatini to’liq tushunib, to’liq anglab bo’lmaydi.

Siyosiy madaniyat bu ijtimoiy faollikning jamiyat oldidagi ma’suliyat, ijtimoiy va ma’naviy

javobgarlikni xis etish, xaqiqat uchun kurashish, burchga sadoqat, millatlar, elatlar o‘rtasidagi do‘stlik va xamkorlik, so‘z va faoliyat xamkorligi, tinchlik, tenglik, ozodlik va o‘zligini anglash kabi mezonlarini o‘z ichiga oladi. Siyosiy madaniyat faqat erkinlik, ozodlik va mustaqillik sharoitida o‘zini to‘la namoyon qiladi.

Jamiyatning moddiy va ma’naviy rivojlanishida diniy ta’limot, ya’ni asrlar davomida tarbiya vositasi bo‘lib xizmat qilib kelayotgan diniy ma’naviy qadriyatlar ham muxim rol o‘ynaydi. Din siyosat bo‘lmasdan u ma’naviy hayotning tarkibiy qismidir.

Biz yuqorida sanab o‘tgan ma’naviy qadriyatlar mezonlariga amal qilish yaxlit tarzda olib borilishi maqsadga muvofiqdir.

Ma’naviy madaniyatning shakllanishida asosiy yo‘nalishni beruvchi metodologiya quyidagi muammolarni yechishda xizmat qilmog‘i lozim:

1. Milliy ukuv muassasasi negizida ta’lim- tarbiya tizimini milliylashtirish;
2. Har bir jamiyat a’zosi xatti-xarakati, hulq-atvorida umuminsoniy, milliy-ma’naviy qadriyatlarni tarkib toptirishda tayanch bo‘lish;
3. Shaxsni milliy, umumbashariy madaniyat manbalarining mohiyatini chuqur anglab yetishida dasturiy yo‘llanma berish;
4. Shaxsni madaniy qadriyatlar orqali jahon miqyosidagi ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy jarayonlarga intilishida tug‘ri yo‘llanma berish.

O‘quvchilarida ma’naviy – axloqiy sifatlarni tarbiyalashda sharq mutafakkirlari ijodidan foydalanish ijobiy samara beradi

Xulosa qilib aytganda, axloqiy madaniyat axloqiy bilimlar, malaka va ko‘nikmalar, axloq qoidalari yordamida shaxsnинг xulq -atvori, xatti-xarakatlarini boshqarish tizimidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Barkamol avlod orzusi. Tuzuvchilar: Qurbanov Sh., Saidov H., Ahlidinov R. Toshkent, “Sharq” nashriyot-matbaa konserni bosh tahririysi, 1999., 182 bet.
2. Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar Tanlangan asarlar. 1-jild. – Toshkent: 1968.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 13-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шоҳруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.12.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000